Gids voor het onderwijs

Verenigde Naties

De Verenigde Naties en de Dekolonisatie

Gids voor het onderwijs

De Verenigde Naties en de Dekolonisatie

Verenigde Naties
New York, 1984

INLEIDING

De overgang van de oude wereld van koloniale mogendheden naar de hedendaagse gemeenschap van onafhankelijke naties is de grootste verandering in de geschiedenis van de mensheid die in de kortst mogelijke tijd en met zo weinig mogelijk geweld tot stand kwam. De Verenigde Naties speelden in dit dekolonisatieproces een belangrijke rol.

Deze gids behandelt verschillende aspecten van het onderricht over de Verenigde Naties en de dekolonisatie in het middelbaar onderwijs. Na een algemeen overzicht van de dekolonisatie sinds 1945, haalt deze gids thema's, benaderingswijzen en onderwijsmethodes aan die dan geïllustreerd worden met 3 voorbeelden.

Wij hopen dat deze suggesties uw eigen ideeën zullen stimuleren voor het behandelen van een onderwerp dat zo belangrijk is voor alle mensen.

I. — De Verenigde Naties en de dekolonisatie

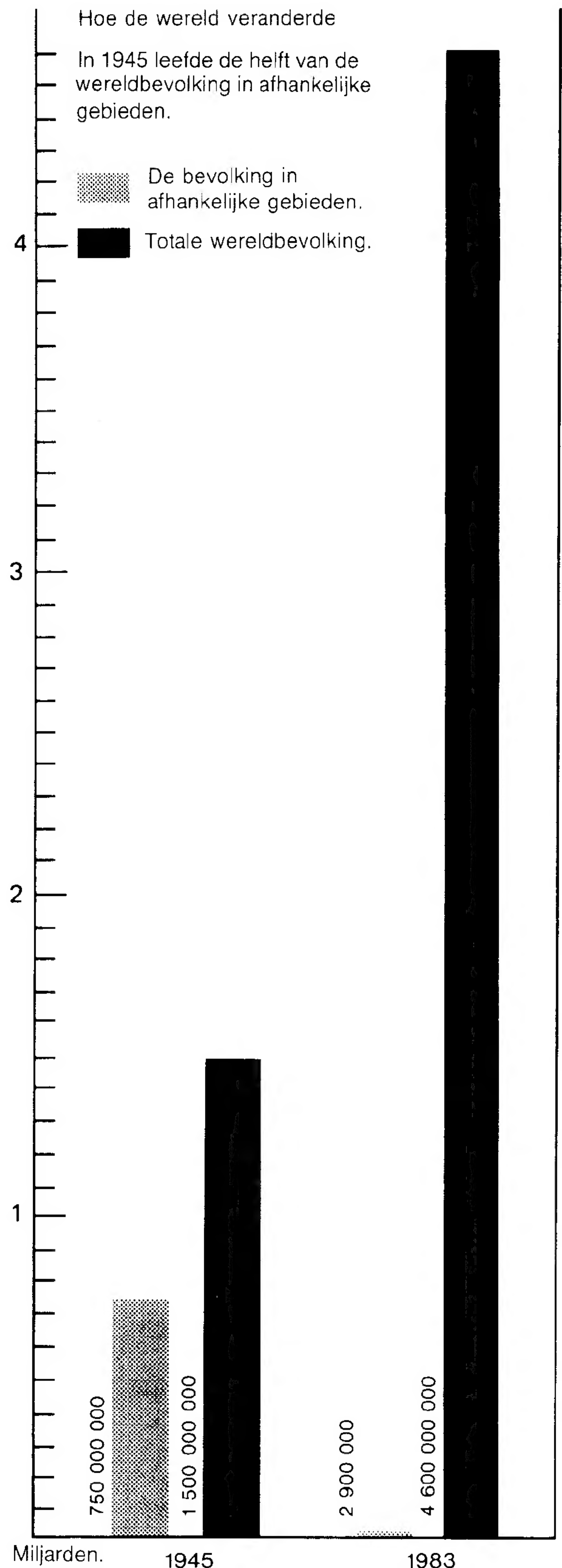
De twintigste eeuw heeft ingrijpende en historische wijzigingen gebracht in de menselijke levensomstandigheden. De bevolking van deze planeet en de som van de menselijke kennis hebben grote hoogten bereikt. De technologie heeft de wereld voor onze ogen herschapen. Handelsverkeer dat een generatie geleden nog exotisch of onvoorstelbaar was, is nu alledaags. De verre uiteinden van het heelal en de diepzee zones van de zee werden bestudeerd. Ieder aspect van het leven heeft een verandering ondergaan.

Maar wanneer de historici van de toekomst zullen terugblikken op onze tijden, zullen al deze veranderingen in verband gebracht worden met het politieke proces dat de twintigste eeuw onderscheidt van alle vorige eeuwen. Miljoenen mensen hebben immers de overgang van koloniale overheersing naar onafhankelijkheid — het proces van dekolonisatie — meegemaakt. Het belang van dit proces is evident. Het overgrote deel van de mensheid heeft zijn spirituele, intellectuele en fysieke potentieel herwonnen. Historici zullen waarschijnlijk ook opmerken dat het dekolonisatieproces gepaard ging met een sterke politieke en culturele opleving in de gekoloniseerde gebieden. In de landen van Afrika en Azië en in de gebieden van de Caribische Zee en de Stille Oceaan werd men zich bewust van de macht en de behoeften van inheemse culturen en gemeenschappen. Deze bewustwording verliep niet overal op dezelfde manier. In sommige landen was het een zo goed als geweldloos proces; in andere kwam er bloedvergieten aan te pas. Maar toen dit dekolonisatieproces de oprichting van onafhankelijke nieuwe staten tot gevolg had, groeide er overal, zowel bij de gekoloniseerde volkeren als bij vele koloniale machten, het besef dat de wereld betrokken was in een ware metamorfose. En hierin speelden de Verenigde Naties een centrale rol.

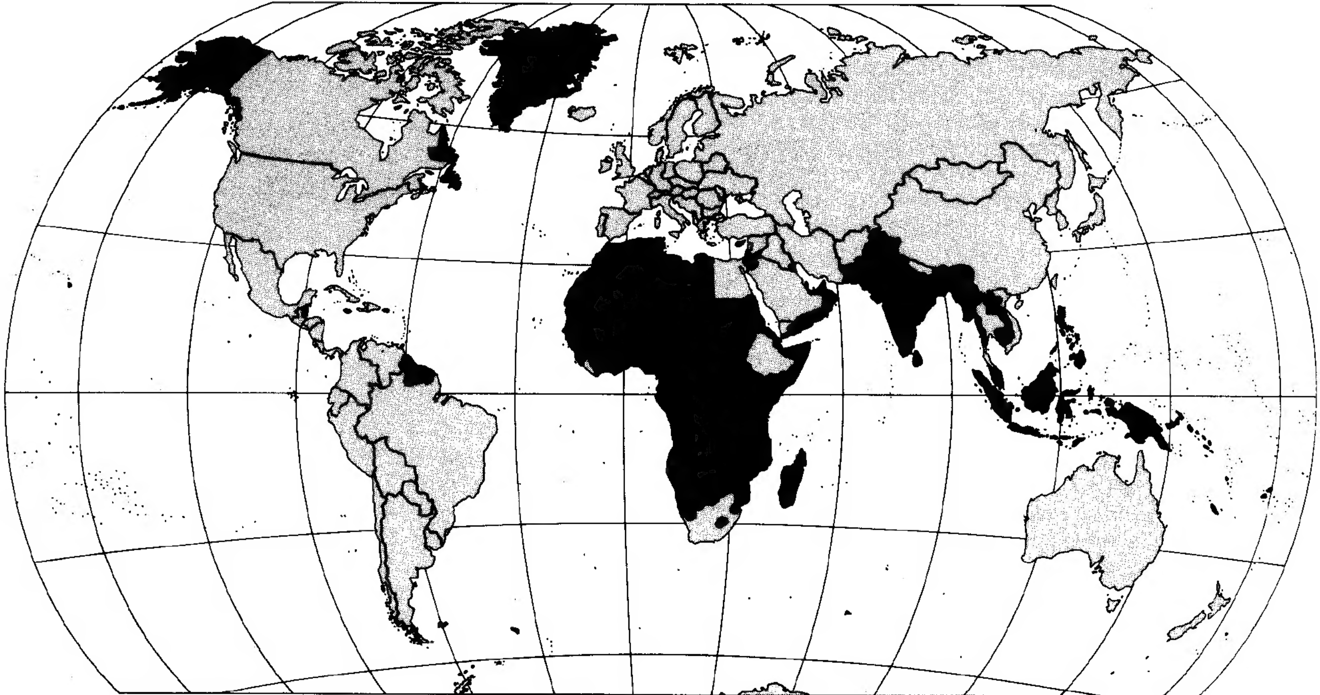
De rol van de V.N. in het dekolonisatieproces is omschreven in het V.N.-Handvest dat op 24 oktober 1945 door 51 Stichtende Leden goedgekeurd werd. In dat jaar eindigde ook Wereldoorlog II en naarmate de oorlogsmoede wereld zich richtte op zijn vredestaak, werd het duidelijk dat blijvende vrede slechts mogelijk was als alle mensen ter wereld gelijk en vrij zouden zijn. Eén van de doeleinden van de Verenigde Naties, zoals vermeld in het Handvest, bestaat in : « de ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen tussen de naties gebaseerd op het respect voor het beginsel van de gelijke rechten en de zelfbeschikking van alle volkeren ».

Het Handvest bevat drie hoofdstukken over de koloniale gebieden : Hoofdstuk XI omvat de Verklaring betreffende niet-zelfbesturende Territoria en gaat over afhankelijke gebieden in het algemeen, de Hoofdstukken XII en XIII zetten het Internationaal Trustschapssysteem uiteen en vermelden uitdrukkelijk de plichten van de Lidstaten die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de Trustgebieden.

Onder de hoge bescherming van de Trustschapsraad, waren in 1950 al 11 gebieden onder het Internationaal Trustschapssysteem geplaatst. Bovendien werden meer dan 74 afhankelijke gebieden in alle delen van de wereld door de

Eind 1945 leefden meer dan 750 miljoen mensen in afhankelijke gebieden.*

Algemene Vergadering beschouwd als niet-zelfbesturende gebieden wier belangen door de V.N. behartigd bleven.

Hoewel in 1960 al een aanzienlijk aantal van deze Trustgebieden en niet-zelfbesturende gebieden onafhankelijk geworden waren en als soevereine Lidstaten toegetreden waren tot de Verenigde Naties, bleven nog een groot aantal onder hen onder de heerschappij van de koloniale mogendheden. In een poging om het dekolonisatieproces te versnellen, keurde de Algemene Vergadering met een overweldigende meerderheid en zonder één enkele tegenstem op 14 december 1960 de « Verklaring over het Verlenen van Onafhankelijkheid aan de Koloniale Volkeren » goed. Wat de intentie en draagwijdte betreft, was deze verklaring ingediend door de Afro-Aziatische groep als vervolg op een vroeger initiatief van de Sovjet-Unie. De V.N.-Verklaring was een weerspiegeling van de Verklaring van Bandoeng die in 1956 in Indonesië door 27 Afrikaanse en Aziatische staten goedgekeurd werd. Vanaf dit tijdstip begon de Algemene Vergadering voor het eerst de rechtstreekse belangen van de Afro-Aziatische groep, vooral in verband met de dekolonisatie te belichten. In het jaar van de goedkeuring van de Verklaring was het aantal Afro-Aziatische Lidstaten van 30 tot 46 gestegen, dat jaar kwamen er immers 16 Afrikaanse staten bij die onafhankelijk geworden waren. De Afrikaanse groep zelf, die bij de oprichting van de Organisatie 3 onafhankelijke Staten (Egypte, Ethiopië, Liberia) omvatte, was in 1960 uitgegroeid tot 25 leden.

De verklaring van 1960 bepaalt :

1. Alle volkeren hebben recht op zelfbeschikking,
2. De onderwerping van volkeren aan buitenlandse overheersing en uitbuiting houdt de ontkenning in van de fundamentele mensenrechten en is strijdig met het Handvest van de Verenigde Naties,
3. Gebrek aan politieke, economische, sociale of educatieve voorbereiding mag nooit een voorwendsel zijn om de onafhankelijkheid uit te stellen, en
4. Er moet een einde komen aan iedere vorm van gewapende actie en repressieve maatregelen gericht tegen afhankelijke volkeren. Er moeten onmiddellijk in alle koloniale gebieden stappen ondernomen worden om alle macht aan de volkeren van deze gebieden over te dragen.

Met uitzondering van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, is er wellicht geen ander V.N. document dat een grotere invloed op de wereld gehad heeft. Het werd de basis van de blijvende belangstelling van de Algemene Vergadering om systemen van koloniale onderdrukking en uitbuiting uit te roeien. In 1960 keurde de Algemene Vergadering tevens een resolutie goed, waarvan de

*— De staten van de oude Piratenkust, waarvan de buitenlandse politiek en verdediging onder de bevoegdheid van het Verenigd Koninkrijk vielen, werden in 1971 de soevereine en onafhankelijke staat de Verenigde Arabische Emiraten.

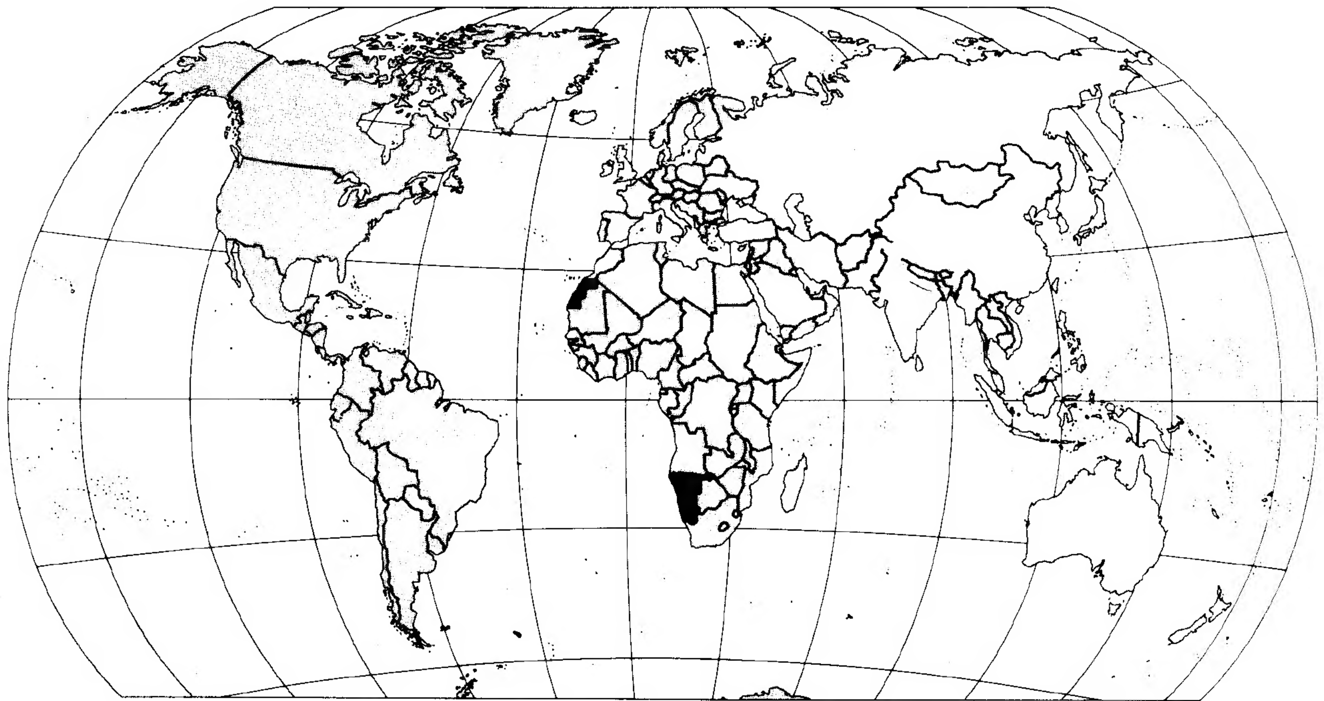
— De volgende staten, waarvan de buitenlandse politiek en defensie beheerd werden door speciale verdragen met het Verenigd Koninkrijk, werden de onafhankelijke staten : Koeweit - 1961; Bahrein - 1971; Katar - 1971; Oman - 1971; Brunei Darusalaam - 1983.

— In 1949 heeft New Foundland zijn statuut van provincie binnen het Canadese dominion weer aangenomen.

— In 1959 werden Alaska en Hawaï staten van de Verenigde Staten van Amerika.

— In 1953 werd Groenland een integrerend deel van het Koninkrijk Denemarken.

In 1983 leefden er minder dan 3 miljoen mensen in afhankelijke gebieden.

beginselen een leidraad zouden vormen voor de Vergadering wanneer deze zou bepalen of een gebied al dan niet zelfbesturend was. Op grond van deze resolutie besloot de Vergadering in datzelfde jaar dat de gebieden die Portugal in die tijd de « Overzeese gebieden van Portugal » noemde, niet-zelfbesturend waren. Aldus vielen deze territoria binnen het bestek van het Handvest en van de pas goedgekeurde « Verklaring over het Verlenen van Onafhankelijkheid aan Koloniale landen en volkeren ».

Bijzondere Commissie van 24

Om toezicht uit te oefenen op de uitvoering van de Verklaring over Dekolonisatie, richtte de Algemene Vergadering in 1961 een Bijzondere Commissie op. Hoewel de officiële titel « Bijzondere Commissie betreffende de Situatie van de Uitvoering van de Verklaring over het Verlenen van de Onafhankelijkheid aan Koloniale landen en volkeren » luidt, wordt zij doorgaans de « Bijzondere Commissie van 24 » genoemd omdat zij tot 1980, toen het aantal leden op 25 gebracht werd, uit 24 lidstaten bestond die door de Voorzitter van de Algemene Vergadering aangesteld werden. De Bijzondere Commissie bestudeert de toepassing van de Verklaring op ieder afzonderlijk koloniaal gebied en oppert specifieke maatregelen voor de volledige uitvoering van de Verklaring. Zij richt aanbevelingen tot de Algemene Vergadering over de maatregelen die genomen dienen te worden om de doeleinden van de Verklaring in ieder afzonderlijk territorium te bereiken. Zij licht bovendien de Veiligheidsraad in over de ontwikkelingen in de koloniale gebieden die de internationale vrede en veiligheid zouden kunnen verstoren.

De Bijzondere Commissie zetelt het grootste deel van het jaar in New York maar houdt ook vergaderingen buiten het hoofdkantoor. Om zich van de situatie in de afzonderlijke territoria op de hoogte te stellen, zendt de Commissie afgevaardigden naar deze landen. De afgelopen jaren hebben alle beherende machten deze afvaardigingen van de Bijzondere Commissie ontvangen. Sinds zijn oprichting heeft de Trustschapsraad iedere 3 jaar waarnemers naar alle Trustgebieden gestuurd. Er vonden zelfs speciale missies plaats indien ongewone omstandigheden hierom vroegen.

De Bijzondere Commissie en de Trustschapsraad hebben eveneens toezicht of controle uitgeoefend op de verkiezingen en volksstemmingen die in de Trustgebieden en niet-zelfbesturende Territoria gehouden werden in verband met de voorgestelde veranderingen in hun grondwettelijke positie.

Resultaten

In de twintig jaar sinds de goedkeuring van de Verklaring over de Dekolonisatie, is het overgrote deel van de gebieden onder koloniale heerschappij onafhankelijk geworden. In 1966 waren de meeste Afrikaanse territoria al onafhankelijk geworden. Vóór 1975 werd het grootste deel van het werk van de Bijzondere Commissie en van de 4e Commissie van de Algemene Vergadering toegespitst op de situatie in zuidelijk Afrika, en dan vooral in Angola, Mozambique en Guinee Bissau waar een bevrijdingsstrijd gevoerd werd tegen het toenmalige regime in Portugal, dat weigerde de betrokken gebieden onafhankelijk te maken. De inspanningen van de Verenigde Naties hielpen ruchtbaarheid te geven aan de situatie in die gebiedsdelen en hielpen het toenmalige dictatoriale regime in Lissabon internationaal te isoleren en

hielpen om wereldwijd sympathie en steun te zoeken voor de bevrijdingsstrijd in de drie kolonies.
Guinee Bissau werd onafhankelijk in 1974 en Angola en Mozambique in 1975. De Bijzondere Commissie verlegde daarna haar actieterrein naar Zuid-Rhodesië en Namibië en naar kleine gebieden in de Stille, de Atlantische en de Indische Oceaan en in de Caribische Zee.

De Verenigde Naties hebben zich aktief ingezet om in de Britse kolonie Zuid-Rhodesië het bestuur in handen te geven van de meerderheid van de bevolking. In 1965 had immers een blanke minderheid van kolonisten, 4 % van de bevolking, hun land eenzijdig onafhankelijk verklaard van het Verenigd Koninkrijk om een zwart meerderheidsbewind te verhinderen. Voor de eerste maal in haar geschiedenis legde de V.N.-Veiligheidsraad globale en verplichte economische sancties op om het opstandig regime klein te krijgen. Dit genoot echter de steun van het *apartheids* regime in Zuid-Afrika. De Verenigde Naties stonden ook achter de strijd van het Patriottisch Front van Zimbabwe om het land vrijheid en echte onafhankelijkheid te geven. Deze inspanningen droegen ertoe bij dat er in Zuid-Rhodesië onder Brits toezicht vrije en democratische verkiezingen gehouden werden en dat het land in april 1980 de onafhankelijke Republiek Zimbabwe werd.

Namibië vormt vandaag het grootste dekolonisatieprobleem in zuidelijk Afrika. Zuid-Afrika had van de Volkenbond (de voorganger van de Verenigde Naties) het mandaat gekregen over deze vroegere Duitse kolonie (toen nog Zuidwest-Afrika genaamd) en ging verder met het beheer van het gebied en de uitbuiting van de mensen en natuurlijke rijkdommen ten dienste van zichzelf, hoewel het wettelijk verplicht was zich aan de voorwaarden van het Mandaat te houden en het land te regeren ten voordele van de oorspronkelijke bewoners. Ook introduceerde Zuid-Afrika het *apartheids*regime in Namibië.

In 1950 oordeelde het Internationaal Gerechtshof, in een advies aan de Algemene Vergadering, dat Zuid-Afrika nog steeds internationale verplichtingen had tegenover het Territorium, namelijk het materiële en morele welzijn en de sociale vooruitgang van de inwoners bevorderen als een heilige beschavingsopdracht. Het Gerechtshof was eveneens van oordeel dat de Verenigde Naties de controlefunctie van de Volkenbond over het bestuur van het Territorium moest overnemen. In 1966 toen Zuid-Afrika de beslissingen van de Verenigde Naties in verband met Namibië naast zich neer wou leggen, beëindigen de V.N. het mandaat van Zuid-Afrika en plaatsten Namibië onder hun directe verantwoordelijkheid. In 1967 richtte de Vergadering de V.N.-Raad voor Namibië op als het wettelijk gezagsorgaan voor het gebied, tot aan zijn onafhankelijkheid.

In 1971 verklaarde het Internationaal Gerechtshof, in een advies gevraagd door de Raad, dat de voortgezette aanwezigheid van Zuid-Afrika in Namibië onwettig was en dat Zuid-Afrika verplicht was zijn administratie uit Namibië terug te trekken en aldus een eind te maken aan de bezetting van het Territorium.

Maar Zuid-Afrika bleef weigeren zich terug te trekken uit Namibië. Toen er geen andere keuze meer mogelijk was, begon het Namibische volk een gewapende strijd onder leiding van zijn bevrijdingsbeweging South West Africa People's Organisation (SWAPO), die door de Algemene Vergadering erkend was. Deze strijd werd gesteund door de Algemene Vergadering als een aanvulling van de politieke inspanningen. In 1978 leek een vreedzame regeling in zicht omdat zowel Zuid-Afrika als de SWAPO het V.N.-plan voor vrije verkiezingen onder V.N.-toezicht en controle aanvaard hadden. Nadat Zuid-Afrika het plan officieel goedgekeurd had, bleef het nochtans de uitvoering verhinderen. Door Zuid-Afrika's onverzettelijkheid en aangezien na 35 jaar pogen ieder middel uitgeput was, vroeg de Algemene Vergadering in maart 1981 met een overweldigende meerderheid dat de Veiligheidsraad uitgebreide en verplichte sancties zou treffen tegen Zuid-Afrika opdat het zich zou schikken naar de V.N.-resoluties en beslissingen in verband met Namibië. (Ingevolg Hoofdstuk VII van het Handvest, is de Raad gemachtigd om maatregelen te nemen, die zelfs de volledige of gedeeltelijke onderbreking van economische relaties en verkeer en de opzegging van diplomatieke betrekkingen kunnen inhouden. Een wapenembargo tegen Zuid-Afrika werd door de Raad in 1977 goedgekeurd).
In april 1981 kreeg een ontwerp-resolutie van de Veiligheidsraad in het verlengde van de resolutie van de Vergadering, de vereiste meerderheid van de stemmen. Toch werd zij niet aangenomen doordat drie Permanente Leden (Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, VS) negatief stemden. De bevrijdingsstrijd in Namibië duurt voort, de diplomatieke inspanningen van de V.N. worden binnen het bestek van het mandaat van de Veiligheidsraad door de Secretaris-generaal voortgezet. De Secretaris-generaal ontmoette ook de betrokken partijen in de Hoofdzetel en bij zijn bezoeken aan het gebied en aan Namibië zelf.

Vooruitzichten

Twintig jaar na de goedkeuring van de Verklaring over Dekolonisatie, is de wereld politiek gewijzigd. Sinds de oprichting van de V.N. in 1945, zijn meer dan 70 eertijds afhankelijke gebieden als lid toegetreden tot de Organisatie. De Afrikaanse groep bijvoorbeeld, met 3 leden in 1945 zag zijn aantal stijgen tot 50 in 1984. De Latijnsamerikaanse groep, waaronder de talrijke Caribische Staten had 20 leden in 1945 en 33 in 1984. Vandaag werken zij actief mee aan de inspanningen van de VN om het dekolonisatieproces in de overblijvende koloniale gebieden tot een goed einde te brengen en om de minder merkbare aspecten van het probleem, m.n. de economische en culturele dominatie, uit te roeien.

Een groep vrouwen uit Guinee Bissau luisteren naar een toespraak van het hoofd van de afvaardiging die de Commissie van 24 naar het gebied gestuurd had.

II. — Algemene voorstellen voor het onderricht over de Verenigde Naties en de dekolonisatie

Doelstellingen

Zoals in het onderricht over om het even welke V.N.-aangelegenheid, is het algemene doel de leerlingen het volgende bij te brengen :

- een beter begrip van de wereld van vandaag en morgen;
- respect voor het werk van de V.N. die een faire en vreedzame internationale gemeenschap willen opbouwen.

In het onderricht over de dekolonisatie, is het specifieke doel de leerlingen in te lichten over :

- het belang van de dekolonisatie;
- het belang van de erkenning van internationale normen;
- het reële feit dat buitenlandse economische en culturele overheersing nog steeds bestaat in sommige delen van de wereld.

Thema's

Om deze doelstellingen te realiseren, is het niet nodig alle gedetailleerde onderhandelingen, resoluties en andere stappen in de richting van de onafhankelijkheid bestuderen. Het is beter de aandacht toe te spitsen op enkele algemene ideeën :

- de aard van het kolonialisme;
- de morele kracht van de Verenigde Naties;
- het dekolonisatieproces;
- wat moet er nog gedaan worden ?

Aanpak

De leerlingen kunnen een inzicht verwerven in het fenomeen kolonialisme door zich bewust te worden van het effect, dat afhankelijkheid en uitbuiting hebben, op gekoloniseerde en koloniserende mensen en gemeenschappen. Persoonlijke verslagen over het leven in de kolonies en biografieën van vrijheidsstrijders zijn goede bronnen. Gedichten, kunst en muziek over vrijheid kunnen bestudeerd worden. De gevolgen van het kolonialisme kunnen ook geïllustreerd worden door dia's en films van de V.N. en de artikels van de « U.N. Chronicle » over petitionarissen en de bezoeken van afgevaardigden (*). Sommige leraren vinden een rollenspel nuttig om de studenten de gevoelens van boosheid en angst bij te brengen, die hun oorsprong vinden in een systeem waar er voor een enkeling vrede en macht bestaat en voor de rest knechtschap overblijft.

Het is tevens nuttig informatie te geven over wat men met de kolonie voorhad vóór het ontstaan van de Verenigde Naties. Ten tijde van het kolonialisme waren ideeën van raciale superioriteit grotendeels onbetwist; agressiviteit, of ten minste, een alwetend paternalisme werd als een deugd beschouwd en macht en rijkdom waren een bewijs van superioriteit. De leerlingen kunnen deze ideeën vergelijken met de ideeën van het V.N.-Handvest. Dit zal hen helpen de waarde van het werk van de V.N. te evalueren. De naties zijn niet alleen akkoord gegaan met normen van internationaal gedrag, maar de koloniale mogendheden hebben ook gedeeltelijk en geleidelijk aan hun koloniale bezittingen opgegeven om de afkeuring, veroordeling of uitsluiting door de internationale gemeenschap te vermijden. In de beginjaren van de V.N., bijvoorbeeld, suggereerden bepaalde koloniale machten, hoewel zij de wenselijkheid van de dekolonisatie erkenden, dat er wel een eeuw nodig zou zijn om dit doel in de afzonderlijke gebieden te bereiken. Maar uiteindelijk werden deze doelstellingen in dezelfde gebieden na enkele jaren of in het slechtste geval, 2 of 3 decennia later verwezenlijkt. De tijdsschema's werden immers op voortdurend aandringen van de V.N.-organisaties veranderd. Geen wapengeweld zou de wereld veranderd kunnen hebben, zoals gebeurde dank zij de consensus, geformuleerd binnen de Verenigde Naties.

De leerlingen kunnen het dekolonisatieproces in één enkel land, het hunne of een ander, onderzoeken. Of ze kunnen het verwerven van de onafhankelijkheid in twee landen, één voor en één na 1945 vergelijken. Zo leren zij hoe de V.N. aktiviteiten op gang brachten en middelen uitdachten om het zelfbeschikkingsrecht zonder geweld in te voeren. Tegelijkertijd kunnen ze een studie maken over de gevolgen van de financiële en commerciële verbintenissen (met inbegrip van hulpprogramma's) aangegaan door de vroegere moederlanden en de onafhankelijke staten, alsook over de pogingen van de onafhankelijke staten om de markten en hulp te diversifiëren. Leerlingen uit vroegere koloniale machten kunnen de opkomst van de antikoloniale bewustwording in eigen land en het aandeel van hun land in de stijd van de niet-blanken, onderzoeken.

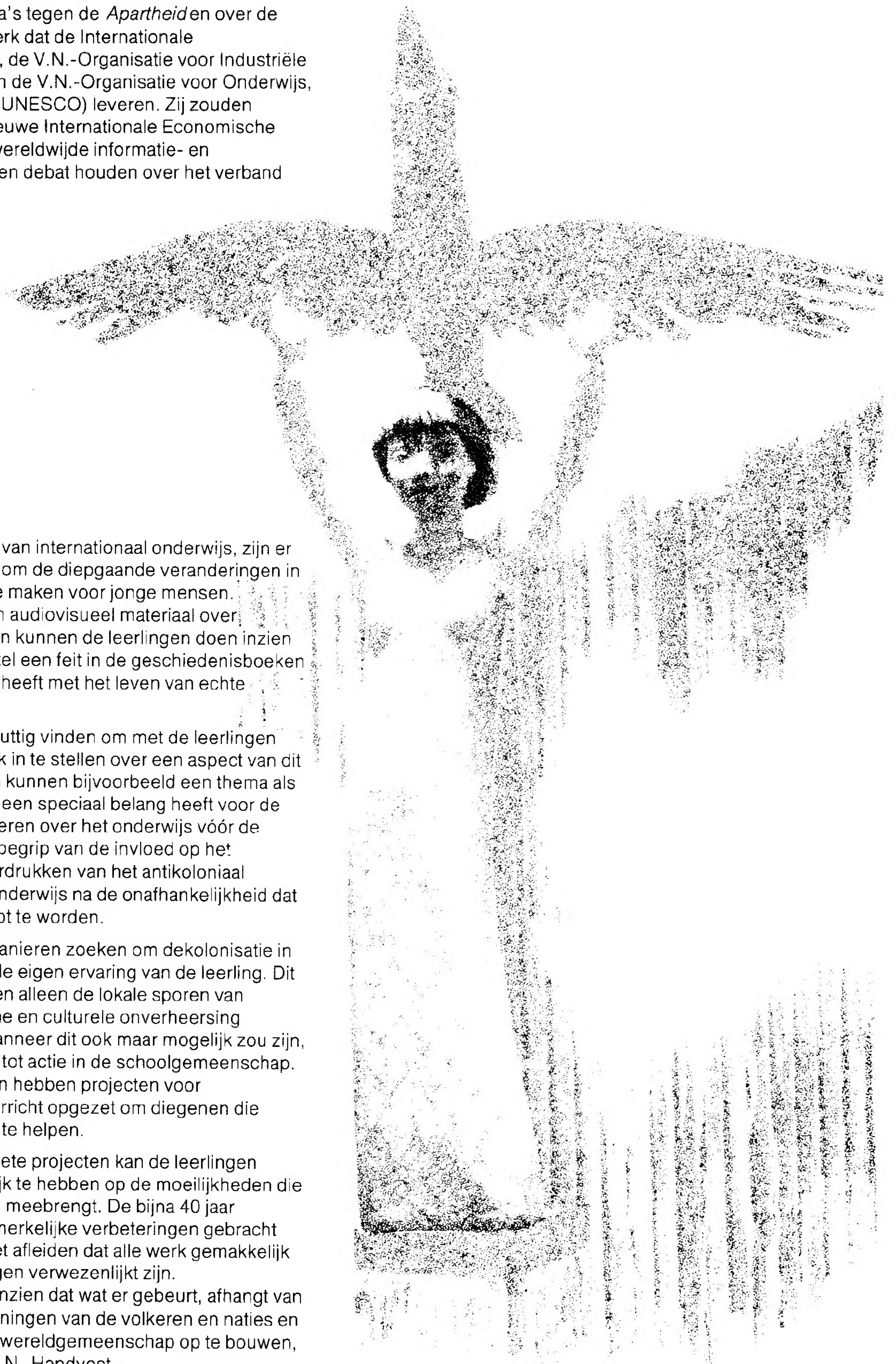
De leerlingen kunnen in groepen de verschillende aspecten van de dekolonisatie bestuderen. Zij kunnen zich verdiepen in de V.N.-programma's die de politieke, economische, sociale, culturele en technologische onafhankelijkheid stimuleren. Eén groep zou de eliminatie van de discriminatie in verband met stemrecht en landeigendom kunnen aanpakken. Een andere zou de stappen kunnen volgen die de landen ondernamen en ondernemen om zichzelf van de economische overheersing te bevrijden. Anderen zouden iets kunnen leren over de technologische uitwisseling tussen ontwikkelingslanden.

Een laatste thema zou zijn « Wat moet er nog gedaan worden ? » De leerlingen kunnen dan nagaan welke koloniale erfenissen nog steeds in hun land bestaan (**). In een pas onafhankelijk geworden land kunnen deze de voortzetting zijn van de handelspatronen van vóór de onafhankelijkheid, die gekenmerkt worden door de uitvoer van ruwe grondstoffen tegen lage prijzen en de invoer van dure afgewerkte produkten. De leerlingen zouden zich rekenschap kunnen geven van de inspanningen die in hun eigen land gedaan worden om de mensenrechten en volledige ontwikkeling te propageren. Zij zouden een studie kunnen maken over de

---

(*) zie oefening 2
(**) zie oefening 3

internationale programma's tegen de *Apartheid* en over de vele aspekten van het werk dat de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO), de V.N.-Organisatie voor Industriële Ontwikkeling (UNIDO) en de V.N.-Organisatie voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO) leveren. Zij zouden kunnen leren over de Nieuwe Internationale Economische Orde, over een nieuwe wereldwijde informatie- en communicatie-orde en een debat houden over het verband met de dekolonisatie.

Methodes

Zoals in alle domeinen van internationaal onderwijs, zijn er concrete middelen nodig om de diepgaande veranderingen in de wereld betekenisvol te maken voor jonge mensen. Persoonlijke verslagen en audiovisueel materiaal over specifieke gebeurtenissen kunnen de leerlingen doen inzien dat dekolonisatie niet enkel een feit in de geschiedenisboeken is, maar dat het te maken heeft met het leven van echte mensen.

Er zijn leraren die het nuttig vinden om met de leerlingen een diepgaand onderzoek in te stellen over een aspect van dit onderwepr. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld een thema als « onderwijs » kiezen, dat een speciaal belang heeft voor de klas. Ze zouden kunnen leren over het onderwijs vóór de onafhankelijkheid (met inbegrip van de invloed op het aanwakkeren of het onderdrukken van het antikoloniaal bewustzijn) en over het onderwijs na de onafhankelijkheid dat de landen zelfstandig helpt te worden.

Men kan ook andere manieren zoeken om dekolonisatie in verband te brengen met de eigen ervaring van de leerling. Dit betekent niet dat leerlingen alleen de lokale sporen van buitenlandse economische en culturele onverheersing moeten onderzoeken. Wanneer dit ook maar mogelijk zou zijn, zou studie moeten leiden tot actie in de schoolgemeenschap. Bijvoorbeeld, vele scholen hebben projecten voor alfabetisering en taalonderricht opgezet om diegenen die onderwijs ontzegd wordt, te helpen.

Betrokkenheid in konkrete projecten kan de leerlingen helpen een realistische kijk te hebben op de moeilijkheden die elke verandering met zich meebrengt. De bijna 40 jaar dekolonisatie hebben opmerkelijke verbeteringen gebracht maar men moet hieruit niet afleiden dat alle werk gemakkelijk was of dat alle doelstellingen verwezenlijkt zijn.
De leerlingen kunnen zo inzien dat wat er gebeurt, afhangt van de onverminderde inspanningen van de volkeren en naties en hun engagement om een wereldgemeenschap op te bouwen, zoals voorgesteld in het V.N.-Handvest.

III. — Voorbeelden voor de klas

Oefening 1

Onlangs meldde de Wereldgezondheidsorganisatie de totale uitroeiing van pokken, een eeuwenoude ziekte die de doodsoorzaak van mensen uit alle delen van de wereld was. De tijd is nu in zicht dat gelijkaardige krantekoppen het einde van een andere soort wereldwijde ziekte — het kolonialisme — kunnen aankondigen.
Weldra zou de voorpagina van een krant er zo kunnen uitzien :

« EINDE VAN HET KOLONIALISME »

Taak :

De klas wordt in verschillende groepen gesplitst; elk van de groepen is verantwoordelijk voor het schrijven van een artikel met een van de volgende titels :

— Meer dan 75 onafhankelijk geworden landen hebben zich bij de V.N. aangesloten;
— Onafhankelijk geworden naties zoeken economische en culturele bevrijding en een eigen ontwikkeling;
— Hoe de V.N. de naties hielpen hun onafhankelijkheid te verwerven;
— Alle naties hebben gelijke rechten in de wereldgemeenschap;
— Grootste verandering in de menselijke geschiedenis.

Twee voorbeelden die ideeën kunnen geven voor deze taak :

1. Indien de titel luidt « De grootste verandering in de menselijke geschiedenis », zou je als volgt kunnen beginnen :

Een ambtenaar van de Verenigde Naties gaf volgende commentaar : « Dit is waarschijnlijk de grootste politieke revolutie in de geschiedenis — de politieke kaart van de wereld werd volledig opnieuw getekend. Vóór 1945 beschouwden de koloniale machten de koloniën als een soort statussymbool; nu wordt kolonialisme over de hele wereld veroordeeld. Eindelijk heeft het grootste deel van de mensheid het buitenlandse politieke juk, dat het spirituele, intellectuele en fysieke potentieel aan banden legde, van zich afgeworpen ... ».

Dan zou je commentaar van overal in de wereld kunnen verzinnen, van mensen die vroeger onder de koloniale overheersing te lijden hadden, van vrijheidsstrijders en van leiders van nieuwe naties.

2. Indien de titel luidt « Hoe de V.N. de naties hielpen hun onafhankelijkheid te verwerven » :

Eén van de manieren om dit te behandelen is je voor te stellen hoe dezelfde veranderingen tot stand zouden gekomen zijn indien er geen Verenigde Naties geweest waren. Je zou de bevrijdingsstrijd van de laatste jaren kunnen vergelijken met deze van vóór 1945.

Je zou ook de rol van de Verenigde Naties in het onafhankelijkheidsstreven van een land kunnen beschrijven.

Of je zou een lijst kunnen maken van de middelen die de wereldorganisatie heeft gebruikt :

— in het V.N.-Handvest gingen de Lidstaten ermee akkoord dat grote en kleine naties gelijke rechten moeten hebben en dat de volkeren de vrijheid moeten hebben om hun eigen regering te kiezen;
— de Algemene Vergadering van de V.N. kondigde het zelfbeschikkingsrecht af;
— koloniale machten werden verzocht verslag uit te brengen over hun beheer van hun koloniën;
— mensen uit de koloniën drukten hun wensen uit in petities gericht aan de V.N., de V.N. hielden toezicht op volksraadplegingen en de afvaardigingen die ter plaatse gingen kijken;
— vrijheidsstrijders kregen voedselhulp en onderricht;
— Lidstaten stemden verplichte economische sancties tegen het regime van Zuid-Rhodesië, dat de oproep van het volk voor zelfbeschikking negeerde.

(*) deze oefening werd ontleend aan « World Concerns and the United Nations. Model Teaching Units for Primary, Secondary and Teacher Education », UN 1984.

Oefening 2 — Teksten

1^e tekst

Onafhankelijkheid voor Papoea Nieuw Guinea

Dit artikel vertelt het verhaal van een volk dat onder V.N.-toezicht op een geweldloze manier zijn onafhankelijkheid verwierf.

Na het einde van Wereldoorlog I, aanvaardde Australië de verantwoordelijkheid over de oostelijke helft van Nieuw Guinea — een groot eiland in het zuiden van de Stille Oceaan, tussen de continenten Azië en Australië. De Volkenbond had Nieuw Guinea immers als mandaatgebied aan Australië toegewezen. Daarna zette Australië het beheer verder in het kader van het V.N.-Trustschapsakkoord van 1946 dat deel uitmaakte van een internationaal systeem van trustgebieden. Drie jaar later werd de Papoea Nieuw Guinea wet van 1949 goedgekeurd in overeenstemming met artikel 5 van het Trustschapsakkoord voor Nieuw Guinea. Deze wet voorzag in het beheer van het Trustgebied Nieuw Guinea dat een administratieve unie zou vormen met het Papoeagebied, het zuidoostelijk deel van hetzelfde eiland Nieuw Guinea. Papoea was toen een niet-zelfbesturend gebied. Daarom onderzocht de Trustschapsraad sinds 1949 de rapporten van Australië — de beherende mogendheid — over politieke, economische, sociale en andere ontwikkelingen in het Territorium. De Raad zond ook verscheidene afvaardgingen, de eerste in 1950.

Eén van deze zendingen gebeurde in 1962, onder leiding van de vertegenwoordiger van het Verenigd Koninkrijk. De drie andere leden die door de Raad aangeduid werden, kwamen uit Bolivië, India en de Verenigde Staten. Stafleden van de Verenigde Naties vergezelden de groep. De taak bestond erin een onderzoek in te stellen en verslag uit te brengen betreffende de stappen die ondernomen werden om de doelstellingen vermeld in alinea b van Artikel 76 (*) van het Handvest van de Verenigde Naties, uit te voeren. De delegatie werd ook gevraagd om bijzonder aandacht te schenken aan de toekomst van het Territorium in de kontekst van de relevante artikels van het Handvest, het Trustschapsakkoord, de voorzieningen van Resolutie 1514 (XV) (de Verklaring over het Verlenen van Onafhankelijkheid aan Koloniale Landen en Volkeren), en andere relevante resoluties. Het bezoek duurde zeven weken; de groep ontmoette vervolgens de Australische Minister voor Territoria in Canberra om hun bevindingen te bespreken en om « doelwitten en het tijdsschema ... voor zelfbestuur of onafhankelijkheid » voor te stellen.

(*) Artikel 76b : betreft de bevordering van de politieke, economische, sociale en educatieve ontwikkeling van de inwoners van de Trustgebieden, en hun progressieve groei naar zelfbestuur of onafhankelijkheid, rekening houdend met de specifieke omstandigheden van elk Territorium, zijn volk en de wensen die de betrokken volkeren in vrijheid uitdrukken, alsook met de voorwaarden van ieder Trustschapsakkoord.

Verslag over het bezoek van de Afvaardiging

Hoofd van de Afvaardiging (Verenigd Koninkrijk)

De opinie van de Australische regering werd als volgt uiteengezet in het verslag van de afvaardiging aan de Trustschapsraad in juli 1962 :

« De Minister legde er de nadruk op dat de mensen het recht moeten hebben te kiezen », en hij verwees naar de talrijke rechtstreekse besprekingen met de vertegenwoordigers van het volk van Nieuw Guinea. Hij zei dat deze besprekingen er niet op gewezen hadden dat verdere stappen onmiddellijk wenselijk waren na de installatie van de huidige Wetgevende Raad tijdens het voorbije jaar. Verder meldde hij dat de Beherende Autoriteit vond dat toekomstige politieke initiatieven in overleg met de Wetgevende Raad zouden moeten gebeuren en dit na de volgende verkiezingen, die over 2 jaar zouden plaatshebben. Ondertussen waren er echter commissies gevormd in de bestaande Wetgevende Raad om vooraf te onderzoeken welke politieke stappen er zouden ondernomen worden ».

De afvaardiging begreep ten volle de redenen en motieven van de Australische regering en bevestigde « de noodzaak om het volk te raadplegen en om publieke steun voor politieke vooruitgang te vinden ». Niettemin was zij van oordeel dat het een ernstige vergissing zou zijn de beslissingen over de toekomst uit te stellen. De zending meende ook dat er snel een nieuw initiatief genomen moest worden om de publieke opinie in staat te stellen zich volledig en effectief te laten horen. Vervolgens formuleerde de afvaardiging de aanbeveling dat « men onmiddellijk de volgende drie hoofdvoorstellen moest trachten te realiseren : toezicht op de economie, de organisatie van hoger onderwijs en de installatie van een representatief parlement ».

De afvaardiging geloofde dat er drie voorwaarden waren voor een snelle en evenwichtige groei naar zelfbestuur of onafhankelijkheid : « Het is om te beginnen van essentieel belang dat men voor is op het snel ontwakende en steeds meer dringende verlangen van het volk naar materiële vooruitgang. Ten tweede, moet men het volk hoger onderwijs verschaffen opdat het een leidende rol zou kunnen spelen en zijn eigen zaken zou kunnen beredderen. Ten derde, dienen de mensen van het Territorium nader tot elkaar gebracht te worden en moeten zij vrij hun politieke overtuiging kunnen uitdrukken door de oprichting van een representatief parlement ».

De afvaardiging benadrukte dat « er geen vertraging mocht komen in de uitvoering van de drie doeleinden. Dan zou het pad geëffend worden voor een snelle evolutie naar het vooropgesteld doel van nationale onafhankelijkheid ».

Omwille van al deze redenen, stelde de afvaardiging voor om de limietdatum voor de uitvoering van de drie plannen vast te leggen op 31 december 1963.

In mei 1963 werd een stelsel van wetten voorgelegd aan het Australische parlement met het oog op de reorganisatie van de Wetgevende Raad van Nieuw Guinea die later het « House of Assembly » zou worden. De eerste algemene verkiezing van het Huis had plaats in het begin van 1964. In juni 1971 werd

aan de Trustschapsraad meegedeeld dat Australië het tijdsschema van het « House of Assembly », dat zelfbestuur voorzag voor 1976, goedgekeurd had.

De laatste afvaardiging bezocht Nieuw Guinea in 1972 en omvatte leden van de Bijzondere Commissie van 24. Het doel was toezicht te houden op de verkiezing van het « House of Assembly » van Papoea Nieuw Guinea. In mei 1973 kwamen de regeringen van Australië en Papoea Nieuw Guinea overeen dat zelfbestuur in 2 stadia tot stand zou komen : het eerste stadium zou het officiële zelfbestuur worden, het tweede de inwerkingtreding van de eigen grondwet van Papoea Nieuw Guinea. Tijdens het derde trimester van 1973 troffen de twee regeringen nieuwe legislatieve en administratieve schikkingen met het doel alle interne machten per 1 december 1973 aan het Territorium over te dragen. Na die datum zou Papoea Nieuw Guinea zijn eigen beleid bepalen met de volledige steun van de Beherende Macht. Australië zou evenwel de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de buitenlandse betrekkingen en defensie van het Territorium tot zijn onafhankelijkheid behouden.
Op 16 september 1975 trad de Grondwet in werking, een maand nadat deze goedgekeurd werd door de Nationale Grondwetgevende Vergadering. Op die dag werd Papoea Nieuw Guinea een onafhankelijke soevereine Staat en was het Trustschapsakkoord niet langer geldig. Papoea Nieuw Guinea werd op 10 oktober 1975 lid van de Verenigde Naties.

Tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties diezelfde dag drukte de vertegenwoordiger van de nieuwe Lidstaat zijn dank uit aan diegenen die het mogelijk gemaakt hadden dat Papoea Nieuw Guinea een onafhankelijke staat werd. « Wij zijn deze dank in de eerste plaats verschuldigd aan Australië dat geen autoritair kolonialistisch beleid voerde over ons land. Dit wordt het duidelijkst aangetoond door het feit dat 90 % van het land het eigendom gebleven is van de traditionele eigenaars — zijn volk. Ik wil ook de V.N.-Trustschapsraad en de Commissie van 24 danken voor de rol die zij gespeeld hebben in de dekolonisatie van ons land ».

Vragen voor discussie

Wat hielp de onafhankelijkheid tot stand komen ? Op welke manier hielpen andere landen deze onafhankelijkheid realiseren (d.i. door de steun van internationale resoluties, door het sturen van vertegenwoordigers voor speciale zendingen, enz.).

Welke rol speelden de V.N. ? Maakten het V.N.-Handvest en de Verklaring over Dekolonisatie van 1960 enig verschil ? Welk belang hadden de speciale afvaardigingen ? Heeft de V.N. het onafhankelijkheidsproces bespoedigd ?

Welk belang had het « House of Assembly » ? Welke rol speelde de Beherende Macht ?

Oefening

Schrijf een verzonnen discussie van de Trustschapsraad over het verslag van een zending.

Resultaten

1965 : De V.N.-afvaardiging, die in 1965 een bezoek bracht, maakte de aanbeveling dat, als symbool van de doelstellingen die verwezenlijkt moesten worden voor het bewerkstelligen van de nationale eenheid, men zou moeten overwegen om een nationale vlag en een nationaal lied te kiezen voor de Territoria Nieuw Guinea en Papoea samen.

1971 : De V.N.-afvaardiging, die in 1971 een bezoek bracht, onderschreef de bevindingen van de « Bijzondere Commissie van Papoea Nieuw Guinea voor het uitwerken van de Grondwet » en was van mening dat aangezien het tempo van de politieke ontwikkeling versnelde, een meerderheid intern zelfbestuur zou vragen vóór het einde van de termijn 1972-1976 van het « House of Assembly ».

1972 : De V.N.-afvaardiging, die in 1972 een bezoek bracht om toezicht te houden op het « House of Assembly » van Papoea Nieuw Guinea, verklaarde dat het belangrijkste knelpunt in deze verkiezing de datum van onafhankelijkheid was. Daarom konden deze verkiezingen gezien worden als een referendum over deze kwestie.

1973 : Tijdens de 28ste zitting vroeg de Algemene Vergadering de Beherende Macht en de Regering van Papoea Nieuw Guinea om elkaar te raadplegen over het tijdstip van de onafhankelijkheid.

1974 : Tijdens de 29ste zitting besliste de Algemene Vergadering in overeenstemming met de Beherende Macht dat op de dag dat Papoea Nieuw Guinea onafhankelijk zou worden, het Trustschapsakkoord voor het Territorium Nieuw Guinea, goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 13 december 1946, niet langer van kracht zou zijn.

1975 : Op 19 juni 1975 deelde de Eerste Minister van Papoea Nieuw Guinea aan de Premier van Australië mee dat het « House of Assembly » nu 16 september 1975 vooropstelde als datum voor de onafhankelijkheid. Zo eindigde het Trustschapsakkoord op die dag.

Op 10 oktober 1975 werd Papoea Nieuw Guinea aanvaard als lid van de Verenigde Naties.

2ᵉ tekst

Onafhankelijkheid voor Guinee-Bissau

Dit is het verhaal over een volk, dat de wet aflegde naar de onafhankelijkheid, een volk dat leefde en stierf in de strijd. Het toont de gruwelen van de kolonisatie, de dapperheid en de toewijding van de bevrijdingsbewegingen die meewerkten aan de vrede en geeft een overzicht van de rol die de internationale gemeenschap speelde.

Hoewel vele nieuwe naties hun onafhankelijkheid op een vreedzame manier verwierven, trachtten sommige koloniale machten hun bezittingen te behouden door middel van wapengeweld. Eén ervan was Portugal (dat toen onder een regime leefde dat door het volk zelf als niet-representatief werd geacht) dat volhield, in tegenstelling tot het bijna onbetwiste V.N.-standpunt, dat alle koloniën moesten gezien worden als een « overzees deel » van het moederland. In 1963 al werd Portugal door de Veiligheidsraad dringend verzocht het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren uit de territoria, die het bestuurde, te erkennen, onmiddellijk alle onderdrukking te staken en verscheidene stappen te ondernemen om de gebieden snel hun onafhankelijkheid te geven. In 1971, toen de bevrijdingsstrijd zich uitbreidde, veroordeelde de Vergadering « het lukrake bombarderen van burgers en de meedogenloze en volledige vernietiging van dorpen en bezittingen » door het leger van de koloniale macht.

In een van deze kolonies op de Afrikaanse Westkust, het Portugese Guinee, had het bevrijdingsleger onder leiding van een opmerkelijk man, Hamilcar Cabral, tegen 1970 twee derde van het territorium bevrijd en had er een eigen bestuur opgericht. De Secretaris-generaal van de PAIGC, de bevrijdingsbeweging, nodigde de V.N. uit om deze onafhankelijkheid van dichtbij te komen onderzoeken. Hoewel Portugal veel bezwaren maakte, beslisten de V.N. voor de eerste maal om een speciale afvaardiging naar het bevrijd gebied te sturen.

Een driekoppige afvaardiging van de Bijzondere Commissie van 24 voor de Dekolonisatie bezocht de bevrijde delen van de kolonie van 2 tot 8 april 1972. Het hoofd van de zending kwam uit Ecuador en de andere twee leden uit Zweden en

Drie leden van de Speciale Commissie van 24 over Dekolonisatie, vergezeld door de leden van de bevrijdingsbeweging, steken een noodbrug over (Guinee Bissau).

Tunesië. Zij werden vergezeld door een staflid van het V.N.-Departement voor de Trustgebieden en niet-zelfbesturende Territoria, en door een fotograaf van het V.N.-Informatiediensten.

De groep reisde 250 km te voet, 's nachts en overdag, gedurende 7 dagen. Bij hun terugkeer in het buurland brachten zij verslag uit bij de Bijzondere Commissie betreffende de Situatie van de Uitvoering van de Verklaring over het Verlenen van de Onafhankelijkheid aan de koloniale landen en volkeren, die op dat ogenblik vergaderde in Conakry (Guinee).
Uittreksels uit de verslagen van de vergaderingen op 10 en 11 april 1972 luiden als volgt :

Verslag van de Speciale Afvaardiging :

Hoofd van de Speciale Afvaardiging (Ecuador) verklaarde als volgt : De Verenigde Naties, vertegenwoordigd door de Speciale Afvaardiging van de Commissie, bezochten een gebied dat van koloniale overheersing bevrijd was door de militaire en politieke prestaties van de inlandse strijdmachten. De afvaardiging had ongeveer 130 uur in de bevrijde gebieden doorgebracht, wat nog nooit eerder voorgekomen was in de annalen van de Verenigde Naties in hun strijd tegen het kolonialisme. Het kwam nu de Algemene Vergadering en de Commissie toe om de wettelijke, politieke, grondwettelijke en administratieve gevolgen te beoordelen van het feit dat de vlag van de Verenigde Naties, het symbool van de vrede, gewapperd had in de dorpen, scholen en velden van dat Territorium.

De zending had haar ernstige en zeer onorthodoxe taak volbracht. Er waren zeer moeilijke ogenblikken geweest door de achtergebleven ontwikkeling te wijten aan honderd jaar kolonialisme, de oorlog en het feit dat de leden van de afvaardiging fysiek niet in conditie waren om vijftien uur durende tochten te maken. Voorlopig zou de afvaardiging zich beperken tot een weergave van hun eerste indrukken. De belangrijkste was misschien wel het feit dat de gebieden werkelijk bevrijd waren ondanks de ontkenning van de koloniale autoriteiten.

Het was opmerkelijk dat, na slechts enkele jaren vechten en ondanks hun inferieure sterkte, de bevrijdingsbeweging grote delen van het Territorium kon overnemen van de onwettige bezetters.

Nog opzienbarender waren de inspanningen die geleverd werden om het gemeenschapsleven te organiseren en een nieuwe en vooruitziende maatschappij te creëren. De scholen die door de bevrijdingsbeweging beheerd werden, leverden algemeen vormend onderwijs voor de kinderen, waarvan er velen in de bevrijde gebieden geboren waren. Ook zij werden gevraagd om mee te helpen aan de verdediging en de heropbouw van het Territorium en leefden onder de voortdurende bedreiging van luchtaanvallen, daar de scholen het geliefkoosd doelwit van de koloniale strijdkrachten bleken. Bilaterale samenwerking op het gebied van onderwijs was zeer belangrijk; de kinderen gebruikten leerboeken die door een bevriende regering gedrukt en geleverd werden.

Verscheidene ziekenhuizen waren opgericht en verzorgden niet enkel oorlogsgewonden, met inbegrip van deze van de burgerbevolking, maar voerden ook preventieve campagnes tegen plaatsgebonden ziekten. Zij leidden eveneens medisch personeel van middenniveau op om een nieuw soort leger ten bate van het volk te vormen. Volkswinkels werden opgericht waar de mensen ruilhandel konden drijven, zodat ze aan produkten konden geraken die ze nodig hadden en vroeger niet konden verkrijgen. De bevrijdingsbeweging had een rechtssysteem op basis van volksrechtbanken in het leven geroepen. Er waren nog steeds vele behoeften en hopelijk zouden de Verenigde Naties, en vooral de gespecialiseerde organisaties een manier vinden om hieraan tegemoet te komen.

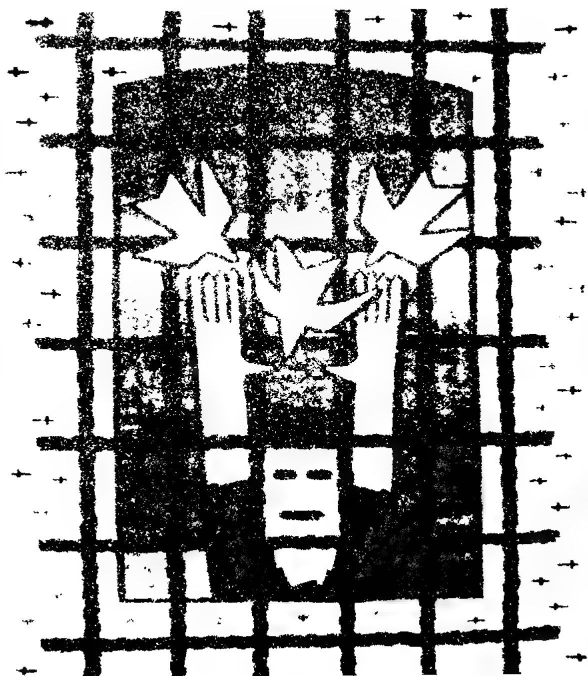
Men zou ook de houding van de Regering van de koloniale mogendheid tegenover dit bezoek moeten vermelden. Deze had op diplomatiek niveau alle mogelijke stappen ondernomen om de zending naar het Territorium te verhinderen. De regering kwam aanzetten met de ironische bewering dat het bezoek een overtreding van het internationaal recht was. Zij had ook het aantal militaire activiteiten verhoogd om de missie te dwarsbomen. De Commissie zou voldoende aandacht aan deze feiten moeten schenken. De koloniale autoriteiten waren niet begaan met het leven van de vertegenwoordigers van de Commissie, en de hoogste autoriteiten van de besturende macht waren naar het Territorium gekomen om de operaties te leiden. Gelukkig konden de afgevaardigden toch hun taak uitvoeren en veilig terugkeren dank zij de capaciteiten van de nationale guerillabeweging en het feit dat de koloniale macht alleen in de lucht kon opereren. De leden van de delegatie hadden ook de gruweldaden gezien van het koloniale leger. Dorpen werden in brand gestoken en gewassen en vee werden tijdens dure luchtaanvallen vernietigd; er waren voortdurend verkenningsvluchten; krachtige, niet-ontplofte bommen, uitgeworpen door moderne vliegtuigen, lagen in de velden. In dit verband zou men eraan moeten herinneren dat de koloniale macht een achtergebleven en arm land was. De internationale gemeenschap kon niet voorkomen dat bepaalde machten dat land bleven voorzien van hulp en moderne militaire uitrusting. De Commissie zou manieren en middelen moeten vinden om de mensen van het Territorium bij te staan in hun strijd.

De waarnemingen van het hoofd van de zending werden verder onderschreven door twee andere leden van de zending.

Elk van hen dankte de bevrijdingsbeweging voor wat ze bereikte en voor de bescherming tegen de aanvallen van de koloniale troepen. Elk bevestigde dat het Territorium werkelijk onafhankelijk was en de steun van de internationale gemeenschap diende te krijgen.

Verklaring van andere getuigen :

(De Secretaris-Generaal van de bevrijdingsbeweging introduceerde verscheidene getuigen die ook de activiteiten van de koloniale strijdkrachten en het leven in de bevrijde zones beschreven. Eén ervan was in het Territorium geweest toen dat nog bezet was en had verschrikkelijke feiten gezien in de gevangenissen waar politieke gevangenen zaten. Een

Streven naar vrijheid, wandkleed op de hoofdzetel van de UNESCO.

dokter verklaarde dat de koloniale macht een politiek van volkerenmoord tegen de burgerbevolking voerde en daarbij geen kinderen, zwangere vrouwen, zieke of oude mensen spaarde.
Zij bombardeerden dorpen en achtervolgden dan de vluchtende bewoners alsof zij geen menselijke wezens waren. De doelwitten van de koloniale luchtmacht waren de dorpen, rijstvelden en de inwoners van de vrije gebieden. Ondanks de bombardementen, ging het leven toch verder in de bevrijde gebieden doordat het heroïsme van het volk de oorlogsmoeilijkheden overwon. De bevrijdingsbeweging had in 15 jaar meer voor de bevolking gedaan dan de kolonisten in 400 jaar).

De Internationale dimensie van de strijd van Guinee-Bissau

(De Secretaris-generaal van de bevrijdingsbeweging sprak over de bevrijding van zijn land als van een onderdeel van de wereldbeweging voor dekolonisatie).

Het lot van zijn land was onherroepelijk verbonden met dat van Afrika; en zijn strijd, was dank zij de internationale hulp, niet langer de strijd van een enkel land.

De Secretaris-Generaal huldigde zijn Afrikaanse broeders van de Bijzondere Commissie; hij apprecieerde hun inspanningen voor een zaak, die ook de hunne was. Hij huldigde ook de mensen die racisme en imperialisme bestreden. Hij dankte iedereen die politieke, morele of materiële steun gegeven had. Hij dankte de landen die deze zending aan hun vertegenwoordigers toevertrouwd hadden; zij inspireerden de strijd van zijn land.

De speciale afvaardiging had haar taak volbracht ondanks de activiteiten van de koloniale macht; dit bevestigt het Afrikaanse gezegde : « Het is niet de ongure blik van de krokodil die de boomstamkano tegenhoudt ». De bevrijdingsbeweging leeft in de modder in bossen vol gevaar, maar zij verdedigt haar eigen zaak. Het is een uitzonderlijke daad dat de onderzoekscommissie van de V.N. gekomen is en haar leven op het spel gezet heeft.

De rol van de Verenigde Naties

Bevrijdingsbewegingen hebben al lang relaties met de Verenigde Naties. Zij spiegelen zichzelf niets voor en weten dat het hun taak is om hun eigen land te bevrijden. De Verenigde Naties hebben opmerkelijke morele en politieke steun gegeven. De strijd van Guinee-Bissau is gebaseerd op het zelfbeschikkingsrecht vastgelegd in het Handvest. Resolutie 1514 van de Algemene Vergadering van de V.N. vraagt de beëindiging van het koloniale juk, staat een land toe ieder type van strijd te voeren en draagt de V.N. de taak op het kolonialisme overal in de wereld te bestrijden. De bevrijdingsbewegingen vechten niet enkel voor zichzelf maar verdedigen ook de vrede en vrijheid in de hele wereld en zorgen ervoor dat de resoluties van het V.N.-Handvest gerespecteerd worden. In feite geven de vrijheidsstrijders hun leven voor de Verenigde Naties. Het zenden van deze bijzondere afvaardiging is een overwinning voor de Verenigde Naties. Het is de eerste keer dat de bevrijde gebieden van een land, waar de gewapende strijd nog steeds voortduurt, bezocht werden door een officiële delegatie aangeduid door de Algemene Vergadering. Dit alleen al is een historische daad. Zoals het lid van Ecuador benadrukte, zal deze overwinning onvoorspelbare gerechtelijke, politieke en andere gevolgen hebben. (De Secretaris-Generaal vermeldde de steun van de gespecialiseerde V.N.-organisaties aan de bevrijdingsbeweging).

De UNESCO had al besloten aanzienlijke materiële hulp te verstrekken en zou binnenkort vergaderingen met de beweging beleggen om de mogelijkheid te onderzoeken andere vormen van hulp te bieden. De Secretaris-Generaal had ook gedacht aan gezamenlijke projecten met UNICEF. De speciale afvaardiging die juist het historisch bezoek gebracht had, had honderden kinderen ontmoet en was getuige geweest van de inspanningen van de beweging om hen een beter leven te geven, zelfs terwijl er gebombardeerd werd. Hij hoopte oprecht dat UNICEF in staat zou zijn om een deel van zijn middelen te besteden aan de kinderen van de bevrijde gebieden.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), waarmee zijn partij contacten gehad had, zou vooral een belangrijke rol kunnen spelen in de bestrijding van epidemieen.

De Voedsel en Landbouworganisatie (FAO) zou veel kunnen doen om de landbouw te ontwikkelen en de voeding te verbeteren in de bevrijde gebieden. Hoewel de mensen hard werkten en genoeg rijst produceerden, was er toch nog een tekort aan levensmiddelen zoals melk en vitamines. De FAO zou onmiddellijk hulp kunnen bieden door de gewassen te helpen diversifiëren en daardoor de voeding te verbeteren. Maar deze organisatie zou ook kunnen helpen als de oorlog voorbij zou zijn. De bevrijdingsbeweging zou iedere V.N.-organisatie dankbaar zijn die humanitaire hulp zou leveren.

De leerlingen van een secundaire proefschool en een kleuterschool hadden de Secretaris-Generaal gevraagd dat de Commissie hen zou bezoeken, zodat zij hun groot respect voor de Verenigde Naties zouden kunnen betuigen.

Internationale erkenning

(Uiteindelijk besprak de Commissie de internationale erkenning van het Territorium. De Secretaris-Generaal sprak over de aanstaande verkiezingen van een nationale volksvergadering).

Kolonialisme is het schandaal van de twintigste eeuw en van alle landen, de bevrijde landen zowel als de andere zouden dit zo moeten aanvoelen. Want vrijheid is ondeelbaar, en zoals President Sekou Touré zei : « door de kolonie te bevrijden, bevrijdt men ook het moederland ».

Resultaten

1972 : De Bijzondere Commissie bevestigt dat de speciale afvaardiging zonder enige twijfel vastgesteld had dat de feitelijke controle over de bevrijde gebieden van het Territorium uitgeoefend wordt door de nationale bevrijdingsbeweging.

1973 : Hamilcar Cabral, Secretaris-Generaal van de bevrijdingsbeweging wordt vermoord;
— 24 september : de onafhankelijkheid van het land wordt afgekondigd. De Algemene Vergadering van de V.N. juicht deze onafhankelijkheid toe.

1974 : — 25 april : een staatsgreep in Lissabon leidt tot een nieuw regime in Portugal;
— augustus : in een verbale nota aan de Secretaris-Generaal belooft de nieuwe regering plechtig alle medewerking te verlenen aan de Verenigde Naties in verband met de dekolonisatie van al zijn Afrikaanse territoria, en kondigt zijn bereidheid aan om de nieuwe Republiek als een onafhankelijke Staat te erkennen, om het beheer onmiddellijk over te dragen en de aanvraag van de nieuwe Republiek om lid te worden van de V.N., te steunen.
— augustus : de Secretaris-Generaal bezoekt Portugal op uitnodiging van de nieuwe regering. Er wordt een akkoord bereikt over een verklaring die een uitvoerige beschrijving geeft van de gedragscode voor een snelle dekolonisatie en de aanvaarding van de fundamentele bepalingen van de V.N.-resoluties. De Secretaris-generaal vindt dat deze gebeurtenis de V.N. in de voorste gelederen plaatst in de realisatie van het dekolonisatieproces van de vroegere Portugese territoria. De Secretaris-Generaal zendt vervolgens een vertegenwoordiger naar verscheidene Afrikaanse staten om mee te werken aan de vreedzame overgangsperiode door de inhoud van de gezamelijke verklaring nader toe te lichten.

1975 : — juni : de Commissie van 24 houdt een plenaire zitting in Lissabon op uitnodiging van de nieuwe regering.

1976 : Niet alleen is Guinee-Bissau onafhankelijk geworden, maar het Portugese rijk is ook ontmanteld met de medewerking van de nieuwe Portugese regering. De onafhankelijke staten Angola, Mozambique, Guinee-Bissau en de Kaapverdische eilanden zetelen als onafhankelijke leden in de V.N.

Vragen voor een discussie

Wat droeg bij tot de onafhankelijkheid van het Territorium ? Wat deden de mensen zelf ? Op welke manier hielpen andere landen hen om hun onafhankelijkheid te verkrijgen ? (d.i. door de steun van internationale resoluties, door vertegenwoordigers te zenden voor speciale opdrachten, leerboeken, enz.). Welke rol speelden de Verenigde Naties ? Brachten het V.N.-Handvest en de Verklaring over Dekolonisatie enige verandering ? Wat was het belang van de bijzondere zending ?

Op welke andere manieren hielpen de V.N. en de gespecialiseerde V.N.-organisaties ?

Wat bedoelde President Sekou Touré toen hij zei dat de bevrijding van de kolonies ook de moederlanden zou bevrijden ? Op welke manier waren de heersers tot slaaf gemaakt ?

Wat was het belang van de houding van de Secretaris-Generaal toen hij na de regeringswisseling in Portugal de aanvaarding van de V.N.-beginselen en de dialoog tussen Portugal en Afrika stimuleerde ? Wat was het belang van de regeringswisseling in Portugal zelf ?

Oefeningen

In klasverband kan een vergadering van de Bijzondere V.N.-Commissie, waarop de speciale afvaardiging verslag uitbracht, worden opgevoerd, of kan b.v. de ontmoeting van de afgevaardigden met de mensen van een dorp in het Territorium ten tonele worden gebracht.

Een denkbeeldig dagboek van één van de leden van de speciale delegatie zou kunnen geschreven worden.

Oefening 3 — Wat moet er nog gedaan worden ?

Vele landen, die sedert de oprichting van de Verenigde Naties onafhankelijk geworden zijn, hebben onophoudelijk gewerkt aan de uitbouw van strukturen, eigen aan hun noden en levensomstandigheden.

Economische aspekten

Toen de kolonies — voornamelijk gelegen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika — tijdens de voorbije eeuwen nog deel uitmaakten van de grote rijken, leverden zij ruwe grondstoffen, gewoonlijk ook landbouwprodukten en mineralen. Deze werden verscheept naar de landen waar ze omgezet werden in afgewerkte produkten, waarvan een deel terug aan de kolonies verkocht werd. Dit patroon bleef nog bestaan nadat

de kolonies politiek zelfstandig geworden waren tijdens de twintigste eeuw. Om de noodzakelijke buitenlandse deviezen te verkrijgen, moeten de ontwikkelingslanden immers nog steeds basisprodukten verkopen aan geïndustrialiseerde landen, vaak tegen zeer lage prijzen. In ruil importeren zij afgewerkte produkten tegen uitzonderlijke hoge prijzen.

Vragen

Economische aspekten

Hoe merk je op lokale markten dat jullie nog steeds afhankelijk zijn van dure goederen uit vroegere koloniale mogendheden en andere producerende landen of van goedkope ruwe grondstoffen uit vroegere kolonies en andere belangrijke producenten ?
Welke tekenen duiden op een veranderende situatie ?

Administratieve aspekten

Welke lokale en nationale aanpassingen of volledige veranderingen waren nodig om van de structuur van vóór de onafhankelijkheid af te stappen ? Wat moet er niet helemaal veranderen ?

Culturele aspekten

* **Onderwijs** : Indien uw land pas onafhankelijk geworden is, ga dan na of de scholen nog steeds het lesprogramma van de vroegere koloniale machten gebruiken. Leggen jullie leerboeken evenveel nadruk op de verschillende gebieden in de wereld ?

* **Communicatie** : Communicatie verloopt vaak volgens dezelfde patronen als deze in de wereldhandel.
Brengen de lokale media voornamelijk nieuws van de Westerse nieuwsagentschappen ? Gaat het nieuws vooral over gebeurtenissen in andere landen ? Is nieuw uit deze en andere gebieden verkrijgbaar of wenselijk ?

ONAFHANKELIJKE STATEN : Vroegere Trustgebieden en niet-zelfbesturende Territoria (*) die onafhankelijk geworden zijn :

Onafhankelijke Staat	Jaar van de onafhankelijkheid	Vroegere Beherende Mogendheid (en vroegere naam)
Algerije	1962	Frankrijk
Angola	1975	Portugal
Antigua	1981	Verenigd Koninkrijk
Bahama's	1973	Verenigd Koninkrijk
Barbados	1966	Verenigd Koninkrijk
Belize	1981	Verenigd Koninkrijk
Benin	1960	Frankrijk (Dahomey)
Botswana	1966	Verenigd Koninkrijk (Betsjoeanaland)
Brunei Darusalaam	1984	Verenigd Koninkrijk
Burkina Faso	1960	Frankrijk (Opper Volta)
Burundi	1962	België (1)
Centrale Republiek	1960	Frankrijk (Ubangi-Shari)
Comoren	1975	Frankrijk (Ubangi-Shari)
Cyprus	1960	Verenigd Koninkrijk
Democratisch Kampuchea	1953	Frankrijk (Cambodja)
Democratisch Yemen	1967	Verenigd Koninkrijk (Aden)
Democrat. Volksrepubliek Laos	1953	Frankrijk (Laos)
Djibouti	1977	Frankrijk (Afars-Issas Territorium)
Dominica	1978	Verenigd Koninkrijk
Equatoriaal Guinea	1968	Spanje (Fernando Poo en Rio Muni)
Fidji	1970	Verenigd Koninkrijk
Gabon	1960	Frankrijk
Gambia	1965	Verenigd Koninkrijk
Ghana	1957	Verenigd Koninkrijk (3)
Grenada	1974	Verenigd Koninkrijk
Guinea	1958	Frankrijk
Guinee Bissau	1974	Portugal
Guyana	1966	Verenigd Koninkrijk
Indonesië	1949	Nederland (Nederlands Indië)
Ivoorkust	1960	Frankrijk
Jamaica	1962	Verenigd Koninkrijk
Kaapverdië	1975	Portugal
Kameroen	1960	Frankrijk en Verenigd Koninkrijk (2)
Kenia	1963	Verenigd Koninkrijk
Kiribati	1979	Verenigd Koninkrijk (Gilbert Eil.)
Kongo	1960	Frankrijk (Midden-Kongo)
Lesotho	1966	Verenigd Koninkrijk (Basutoland)
Madagascar	1960	Frankrijk
Malawi	1964	Verenigd Koninkrijk (Nyasaland)
Maleisië	1957	Verenigd Koninkrijk (Malaya) (4)
Mali	1960	Frankrijk (Frans Soedan)
Malta	1964	Verenigd Koninkrijk
Mauretanië	1960	Frankrijk
Mauritius	1968	Verenigd Koninkrijk
Marokko	1956	Frankrijk
Mozambique	1975	Portugal
Nauru	1968	Australië (5)
Niger	1960	Frankrijk

(*) Territoria waarvoor er Trustschapsakkoorden met de V.N. bestonden en Territoria die door de Algemene Vergadering beschouwd werden als niet-zelfbesturend.

(1) Het Trustgebied Rwanda-Burundi onder Belgisch bestuur splitste zich in de onafhankelijke staten Rwanda en Burundi in 1962.

(2) Het Trustgebied Kameroen onder Frans beheer werd het onafhankelijke Kameroen in 1960. In 1961 had in het Trustgebied Kameroen onder Brits bestuur een volksraadpleging plaats; het zuiden stemde om bij het onafhankelijke Kameroen gevoegd te worden en het noorden om bij Nigeria gevoegd te worden.

(3) De Britse Goudkustkolonie en Protectoraat werd in 1957 verenigd met het Britse Trustgebied Togoland om aldus Ghana te vormen.

(4) In 1963 werd de Federatie van Malaya Maleisië als gevolg van een samengaan in de nieuwe federatie van Singapore, Sabah (Noord Borneo) en Sarawak. Singapore werd onafhankelijk in 1965.

(5) Het Trustgebied Nauru werd door Australië beheerd in naam van de gezamenlijke beherende autoriteiten Australië, Nieuw Zeeland en het Verenigd Koninkrijk.

(6) Het Trustgebied Somaliland onder Italiaans bestuur verenigde zich met Brits Somaliland in 1960 en vormde Somalia.

(7) Het Trustgebied Tanganjika werd in 1963 onafhankelijk. Als gevolg van de bekrachtiging in 1964 van de Artikels over de Unie tussen Tanganjika en Zanzibar, veranderde de Verenigde Republiek van Tanganjika en Zanzibar haar naam in Verenigde Republiek Tanzania.

Nigeria	1960	Verenigd Koninkrijk (2)
Oeganda	1962	Verenigd Koninkrijk
Papoea Nieuw Guinea	1975	Australië (Papoea en het Trustgebied Nieuw Guinea)
Rwanda	1962	België (1)
St Christopher en Nevis	1983	Verenigd Koninkrijk
Sint Lucia	1979	Verenigd Koninkrijk
Sint Vincent en Grenadines	1979	Verenigd Koninkrijk
Samoa	1962	Nieuw Zeeland (Trustgeb. West Samoa)
Saõ Tomé en Principe	1975	Portugal
Senegal	1960	Frankrijk
Seychellen	1976	Verenigd Koninkrijk
Sierra Leone	1961	Verenigd Koninkrijk
Singapore	1965	Verenigd Koninkrijk (4)
Salomon Eilanden	1978	Verenigd Koninkrijk
Somalia	1960	Italië en Verenigd Koninkrijk (6)
Suriname	1975	Nederland (Nederlands Guyana)
Swaziland	1968	Verenigd Koninkrijk
Tanzania, Verenigde Republiek	1961	Verenigd Koninkrijk (7)
Togo	1960	Frankrijk (Trustgebied — Togoland)
Trinidad en Tobago	1962	Verenigd Koninkrijk
Tsjaad	1960	Frankrijk
Tunesië	1956	Frankrijk
Tuvalu	1978	Verenigd Koninkrijk (Ellis Eil.)
Vanuatu	1980	Frankrijk en Verenigd Koninkrijk (Nieuwe Hebriden)
Vietnam	1955	Frankrijk
Zaïre	1960	België (Kongo)
Zambia	1964	Verenigd Koninkrijk (Noord-Rhodesië)
Zimbabwe	1980	Verenigd Koninkrijk (Zuid-Rhodesië)

Bronnen en dokumenten

Aanbevolen dokumenten :

— « The special Committee of 24 on Decolonization : What It Is .... What It Does ... How It Works », DPI/647 — Maart 1980;

— « The United Nations and Decolonization », DPI/678 — November 1980;

— 1981 V.N.-lesbrief over decolonisatie;

— U.N. Chronicle, No 10, Volume XIX, November 1982.

Voor verdere dokumenten, films, posters, enz., neem kontakt op met het V.N.-Informatiecentrum, Aarlenstraat 108, 1040 Brussel, België, tel. 02—230.23.75.

Deze gids werd opgesteld door United Nations Education Information Programmes dat zich bezighoudt met de ontwikkeling en bevordering van het onderricht over de Verenigde Naties. Wij zouden graag uw suggesties en commentaar betreffende het onderricht over de V.N. in uw school ontvangen.

Schrijf naar : Education Information Programmes
Department of Public Information,
United Nations, New York 10017.

Voor de hulp verleend bij het opstellen van deze brochure gaat onze speciale dank uit naar het Departement van Politieke Zaken, Voogdij en Decolonisatie van de Verenigde Naties.

Deze Nederlandse versie werd gerealiseerd door het VN-Infocentrum te Brussel in samenwerking met het Commissariaat Generaal voor Internationale Culturele samenwerking.

DPI/751 en DPI/751 Add. 1
December 1985 — 2000